СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 251. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 22. грудня 1945. No.251. New York and Jersey City, Saturday, December 22, 1945. Vol. LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ТРУМАН ЗА ВГЛЯНЕННЯ В КНИЖКИ ПІДПРИЄМЦІВ

„Великий Бизнес" мае несподіванку збоку президента Трумана, що заявив, що назначена президентом Рада Для Устійнення Фактів мае право вглянути в книги таких підприємств як от Дженерел Моторс, де робітники страйкують, щоб пізнати, чи підприємство може піднести платні робітникам. Згадана автомобілева компанія на це не годиться. Адміністрація має ще надію, що вдасться полагодити спір за платню у Компанії Форда і це буде вказівкою для того роду непорозумінь для інших підприємств на цілий 1946 рік.

РЕНЕР ПРЕЗИДЕНТОМ

Карль Ренер, років 75, зістав вибраний президентом Австрії.

ХТО ЦЕ РОЗПУСКАЄ ТАКІ ВІСТИ І ДЛЯ ЯКОЇ ЦІЛИ?

„Нови Сьвят" з 14. грудня помістив новинку п. н. „Терор українськi в Польсце". У ній пишеться „за краєвою пресою", що на східнім пограничю Польщі „зачинає шаліти український терор", та що „узброєні банди нападають на польські села, мордують мешканців, нищать майно, палять будинки". Цього, пишеться далі, доконуеться „на польських репатріянтах, яким доля і передше не заощадила багато трагедій з української руки". Пишеться, що „впродовж останнього тижня зістали спалені такі села: Бірча, Заліся, Ваговці, Кориники, а інші села вже дістали ультиматум від бандерівців".

До цього слід додати, що такі „новинки", які отсе помістив „Нови Сьвят" розпускає постійно советська пропаганда, з якою ця газета, що визнає польський уряд у Лондоні, постійно воює. Бо от пресова агенція ОНА, що то обороняє польський уряд у Варшаві й глядить на усі події в світі тільки з советського насвітлення, пише в комунікаті з 12. грудня б. р. таке: „Серед прилапаних в Польщі розбишак і погромщиків були литовські націоналісти, польські кримінальники, бандерівці, німецькі націстн, тощо, а командували ними довірені люди з бувшого польського уряду в Лондоні". А далі, в іншій новинці, подає таке: „З Кошиць прийшла вістка, що в Карпатах ховаються недобитки армії генерала Власова, які насцілку з польськими націоналістами і бандерівцями нападають на жидівське населення на словацько-українській границі".

Чи не ясне, звідки ці вісти!

ПОСОЛ ГЛИНКА УРГУЄ.

Антін Глинка, канадійський парляментарний посол українського роду, знов порушив в отавськім парляменті важну справу, що торкається теж і допомоги українським скитальцям в Европі. Домагався якнайскоршого отворення поштового руху між Канадою і різними біженецькими таборами в Европі на територіях окупованих британськими, американськими і французькими мілітарними урядами. Міністер Бертранд відповів, що справа буде скоро полагоджена.

ХОЧЕ ДОКОНЧЕ БУТИ МАЧУХОЮ!

Такими словами, зверненими в сторону „Церкви-Матери" в Москві, закінчив православний архієпископ Леонтій другу статтю на тему відносин між російською православною церквою в Америці й московським патріярхатом. Обидві статті поміщені в газеті „Новое Русское Слово" п. н. „За ким пидете?". Це головно відповідь на акцію в Америці архієпископа Алексія, висланника московського патріярха, та його відозву в справі „повороту Дочки на Материнське Лоно". У цій відозві він питає православних: „За ким ви підете? і доражджує це зараз вирішити. Архієпископ Леонтій пише, що православна делеґація їхала в Москву в справі автономії церкви, а не на те, щоби підчинитись. Каже, що от відділилися американські єпископали від анґлійських в самостійну ґрупу, а „мати-церква" сказала „дочці-церкві": „Хай вас Бог благословить і жийте з Богом! Тільки взаїмної любови не затрачуймо і не забуваймо". І вже минуло 150 років від такого поділу, пише арх. Леонтій, і обидві церкви живуть самостійно й в любови та згоді, а московська „мати-церква" питає православну „дочку-церкву" в Америці: „Яке маєте право самостійно організуватись?" Чи це не давне „по сьому бить"? А як ні, то — анатема. „Москва хоче грати ролю Третього Риму", пише арх. Леонтій. І як колись поступив константинопольський патріярх з Болгарією, так тепер поступає московський патріярх з „американською російською митрополією". Але так, каже арх. Леонтій, не поступає справжня матір. Так поступае та, що „доконче хоче бути мачухою".

НОВІ ДОМАГАННЯ РОСІЇ ДО ТУРЕЧЧИНИ

„ДАЛЬСТРОЙ" І „ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ..."

На далекому Сибірі є територія така велика як Франція, над якою домінує „Дальстрой", величанський, промисловий комбінат. Створений він і правлений НКВД, а розбудований українцями, білорусами, поляками, що їх тамтуди виселила советська влада цілими селами з рідної землі за те, що „не піднімали повстань проти німецької окупації..."

Таке вичитуємо в останньому числі російського журналу „Соціялістическій Вестник", де поміщено оповідання очевидця, советського моряка і комсомольця, що навернувся...

Про той „Дальстрой" ніщо або дуже мало чути у Советах і поза Советами. Розбудовано його між Охотським морем і рікою Колимою. Це був безлюдний і дикий край, але багатий у золото... Те останнє заохотило советський уряд віддати цю дику країну до розпорядимости ҐПУ, яке знов перемінило її в один величезний концентраційний табор... Тепер там крім тих, що носять мундури НКВД, всі інші це тільки виселенці різних катеґорій. Столиця Маґадан, недавно маленька рибальська оселя, тепер величезне місто з величавим домом НКВД та величезними концентраційними таборами. Все те построєно людськими жертвами, бо людське життя тут ніщо не вартує. Цеж виселенці будують шляхи, чи копають вічно замерзлу груду, що в ній золотий порох! Роботу виконується ручно, без машин. В Маґадані є „Дім Культури", теж збудований засланцями як і удекорований артистами-засланцями. Вся обслуга — самі артисти. Між виселенцями повно професорів, лікарів, письменників і т. п. А якої вони здебільша національности, пізнати, між іншим, і по тім, що той, що це описує, згадує, що був на двох театральних виставах в „Домі Культури". Грали там дуже гарно „Сватання" Гоголя і „Ой не ходи Грицю, та на вечерниці"... Он де українські артисти, письменники і редактори та міліони виселених з „визволеної" української землі!

УЧИВ 60 РОКІВ ГРАМОТИ.

В Фастівськім районі Київської области пошановано учителя Корнія Павловича Шумановського, що вчив учнів грамоти 60 років. Сотні його учеників, як звідомляють, стали учителями.

„Правда", „Ізвестія" та „Красная Звезда" вдарили одним гострим тоном, зверненим проти Туреччини, даючи слово двом ученим з Джорджії, що представляють Туреччину як криваву завойовницю, що принесла Джорджії тільки смерть і руїну. Разом з тим є вимога, щоб до Джорджії, як советської „републики", прилучено територію від Батум до Ґірезум, на 180 миль довгу, а 75 широку, що є під Туреччиною. Це вважається у Москві забеспекою границь Советів, а особливо нафтових теренів в Батум. Туреччина каже, що не має ніяких земель до відступлення.

ДЕЛЕҐАТИ ДО О. О. Д.

Сенат затвердив делеґатів до Асамблеї Організації Обєднаних Держав. Президент Труман предложив таких делеґатів: Едвард Р. Стетиніюс мол., Том Конелі, Артур Г. Вандерберґ, Анна Елінор Рузвелт, Джеймс Ф. Бирнс.

ПРО Г. КОСТЕЛЬНИКА.

З Европи звідомляють у звязку з переслідуванням української греко-католицької церкви в Західній Україні під Советами, що там утворився з ініціятиви Москви та під її напором „Ініціятивний комітет для приєднання греко-католиків до православія". На чолі цього комітету і його акції має стояти о. Г. Костельник. Українське греко-кат. духовенство мало поставитись до цього назагал неґативно, як і мало вислати до уряду в Москві письмо, в якому просить звільнення заарештованих і вивезених з Галичини українських греко-кат. епископів та великого числа священиків.

ПРОТИ НАПАДІВ У ПРЕСІ.

Канадійсько - українська преса помістила листа з Англії від канадійського капеляна, о. М. Горошка, призначеного для канадійських вояків греко-кат. віри. В листі о. Горошко закликає канадійських і американських українців піддержувати свої Комітети, забути за старі справи і болі, не розятрувати ран і так ратувати скитальців в Европі перед примусовим вивозом, як і одежею, харчами, а зокрема книжками та ґазетами. Вкінці пише о. Горошко ще таке: „Прошу змагати за всяку ціну, щоби в українській національній пресі, не було нападів одних на одних, бо це пригноблює та морально прибиває свіжу українську еміґрацію".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ЩО МОЖЕМО, А ЩО НІ?

Поможіть! Ратуйте!

Такі голоси надходять до нас, американських українців, з Европи. Такі благальні вісти привозять нам американські вояки українського роду, що прибувають з американської зони в Німеччині, з Франції, чи Італії. Такі голоси роспуки принесли нам і ті телеграми, що їх помістила наша преса, а які прийшли з Бельгії й Франції, звідомляючи нас про нову трагедію з українськими скитальцями.

Поможіть!

Те слово палить наше серце з сорому і жалю, що ми такі безсильні та що так мало можемо зробити в цій справі.

Проте, одержавши такі сумні вісти, ми, американські українці, маємо не тільки їх між собою поширити, але маємо їх через наші Комітети довести до відома президента нашої держави, уряду, сенаторів чи конґресменів. Маємо просити і протестувати. Так ми вже нераз робили, так робимо і так будемо далі поступати. Та при цьому треба ще зазначити, що така акція, як у минулому, так і тепер, не може обмежитись тільки до Комітетів. В такому нещастю треба, щоби відізвались тисячні голоси-церков, громад, ветеранських орґанізацій і різних місцевих товариств. Треба, щоби писали і протестували навіть і поодинокі громадяни, зокрема ті, що повисилали своїх синів до армії. Треба, щоби писали і протестували наші ветерани, особливо ті, що мали нагоду приглянутись українським скитальцям і пізнати, що вони за люди. Тому хай ніхто не жде на якісь спеціяльні поклики, а робить так, як йому каже його серце, його сумління.

Але ствердивши це, не знаємо, чи і ці наші благання та протести зввважуть. Та робити треба. Справа з українськими скитальцями в Европі, що їх Совети взялись силою забрати до себе і так винищити, стала мабуть такою, що її Совети ставлять рубом при переговорах з Америкою та Британією у справі полагоди різних міжнародних проблєм. А коли американська влада таки уступає і піддається советським нелюдським вимогам, то це ще й вислід угоди Рузвелта з Сталіном у Ялті. Та проте ми мусимо далі просити, благати і протестувати, бо до цього заставляють нас уже самі американські ідеали, що їх визнаємо. Та як урядові чинники, не зважаючи на те все, поступлять інакше, то ми, безсильні, нічого більше зробити не годні.

Та є ще щось, що відграє дуже важну ролю в американському життю, особливо, коли глядіти у якійсь справі в далечінь, коли розраховувати на довший час. Це є американська публична опінія. Це люди, що є в конґресі. Це часописи і журналісти. Це учені й гуманітаристи. Це церкви. До них треба постійно звертатись; до них апелювати. До них треба дістатись і їх інформувати про дійсне положення українського народу і про те, звідки взялися українські біженці, хто вони і чому не хочуть вертати на рідну землю.

ДОБРІ ВЧИНКИ

Знайшовся між українськими громадянами в Ню Йорку бизнесмен, що побачивши щойно видану книжку проф. Кларенса Манінґа про Тараса Шевченка, зголосився заплатити з своєї кишені за кожний примірник цеї книжки, по який зголоситься студент чи студентка з каледжу чи університету, що є з українського роду.

Чи не гарний поступок?

Тепер цікаве питання: Скільки буде таких студентів чи студенток, що скористають з такої культурної даровизни?

Оскільки знаємо, то вже є кілька зголошень. Між іншим, одна з студенток зголосилася по дарoвану книжку, а рівночасно прислала чека на $5 на дві книжки, які задумує роздати своїм американським знакомим. Чи не мила несподіванка?

Про цій нагоді ще згадаємо, що інший український бизнесмен в Ню Йорку, що теж не хоче виявляти свого імени, зложив $240 на „Юкрейніен Кводерлі" та іншу видавничу діяльність Українського Конґресового Комітету, що то помагають поширювати правду про Україну та ратувати нещасні українські жертви війни.

Це здорові прояви в американсько-українському громадянстві, що проявляються у часи, коли українському народови в Европі приходиться переносити новий, важкий хрест, переживати нову трагедію. Тепер — тільки так далі. Добрі й культурні діла, які допомагають ширенню правди про Україну, це теж праця для визволення українського народу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й. — Річні збори Укр. Тов. Просвіта, від. 16, тідбудуться в неділю, 23. грудня, в годині 3. пополудні, в Українській Галі. Просимо всіх довгуючих членів заплатити вкладке і численно прийти на збори. — За уряд: І. Стеранка, предс.; В. Юревич, кас.; Анна Заґадайко, секр.

З СОВЕТСЬКИХ ДЖЕРЕЛ.

З Львова звідомляють, що на початку листопада відновився рух на всіх львівських трамвайних лініях. В одній з фабрик мають продукувати плинний пеніцилін, а незадовго будуть його продукувати у порошковім виді. З Чернівець розголошують ковалля Михайла Войцехівського з села Ленковці Садагорського району, що виробляє „музичні інструменти-балалайки, гітари, мандоліни". Тепер молодь села виконує на його інструментах „пісні російських і українських композиторів".

Розголошують, що розпочалась навіґація Дністром з Західної України до Чорного моря. В московських „Ізвєстіях" поміщено статтю п. н. „На Лемківщині". Оскільки іде про горе, яке треба було витерпіти лемкам під Польщею чи німцями, то стаття правдива, як і правда про те, як лемко „охороняв своє національне право, називаючи себе русином". При тому згадується, що лемків називали вороги різними назвами як „лемаки" чи „угроросси", а тільки не правдивою українською назвою. Та вже інакше виглядає та стаття, коли пишеться про те, як лемків узяв під свою опіку „старший брат — русский народ", та як лемко пізнав „правду про Советський Союз", називаючи його „обіцяною землею"...

„МИ ЗА РОСІЮ".

Нюйорське „Новоє Русскоє Слово" (редактор: М. Е. Вейнбавм, родом з України) пише в числі з 15. грудня б. р. в статті „Ми за Росію", що часопис охороняє такі в теперішний час інтереси Росії: Право Росії до територій, що їх советський уряд свого часу відступив Польщі, далі право на прилучення до Росії Латвії, Литви, Естонії, Карпатської Руси, Галичини, Буковини, Басарабії; далі до Карської области, Сурмалинського району, Артвинської округи і частини Батумської области, відступлених советським урядом Туреччині; далі право на свобідне плавання Протоками та заборону пропуску через них у воєнні часи кораблів нечорноморських держав; далі право на Печенґу в Фінляндії й вживання фінських пристаней для російсько-балтійського фронту; далі право до управи Танжером і Суезьким каналом, до посідання Курильських островів, половини „японського" „Сахаліну і виходу в море через Порт Артур і Дальний; а далі ще закріплення союзу в Нутрішною Монголією.

Як на „демократичний" і „ліберальний" та „патріотично-американський" і російський часопис, то хіба цього досить. Бож скріпляє тюрму народів, як тільки може, називаючи це „обороною інтересів Росії".

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".